

DEĞERLENDİRMELER

OĞUZ OYAN

Yerel yönetimler ve sol

Yerel yönetimlerin dünya ölçeğinde demokrasinin ve aydınlanmanın beşiği olmasını, hizmet önceliğinin kent emekçilerine dönük olmasını sağlayan sol hareketlerdir. Sağ hareketler açısından ise yerel yönetimler, rant kovalama pratiğinin küçük ölçekli staj yerleridir. Kuşkusuz bu genellemeler, her genelleme gibi, mutlaklıklar değil de ağırlıklı olan eğilimleri işaret ettiği ölçüde yol gösterici değere sahiptir.

Kapitalist sistem içinde kabaca üç farklı siyaset yerel yönetimleri (kısaca belediyeleri) yönetmektedir: Sosyalist belediyecilik, sosyal demokrat belediyecilik ve sağ partilerin belediyeciliği. Sistemin merkez ve çevre ülkelerinin farklı konumları da ayrıca değerlendirmeye alınmalıdır.

Merkez ülkelerde sosyalist sol açısından yerel yönetimler, ilk zamanlarda merkezi iktidarın alternatif mekanları olarak ve hatta ona ulaşmaya bir hazırlık evresi olarak tanımlanmaktaydı. Ancak kapitalist sistemin egemenliğinin kırılmaması ve yerelden başlayarak merkezi iktidarın fethinin pek mümkün olmadığının görülmesi, bu arada da siyasi coğrafyaların yerel düzlemlerde tarihsel parçalanmışlığının genellikle aşıl-maması gibi nedenlerle bu iddialar yerine siyaset alanında tutunma alanları olmaya doğru bir evrim geçirdi.

İkinci Dünya Savaşı sonrası dönemde sosyalist/komünist partilerin metropol kapitalist ülkelerde merkezi iktidarı paylaştığı dönemler de oldu ancak uzun sürmedi. İtalyan Komünist Partisi'nin (İKP) tüm gücüne ve büyük metropollerini uzun süre başarıyla yönetme kapasitesine rağmen merkezi iktidara ortak olması, gladyo gibi araçları da kullanan hegemon gücün perde arkası müdahaleleriyle her dönem engellendi. Halen gerileyen gücüne rağmen komünist/sosyalist partiler, kapitalizmin merkez ülkelerinde yerel yönetimlerde görece daha fazla varlık göstermektedir. Büyük kentleri alamadıkları durumda, düşük gelirli emekçilerin yoğun yaşadığı büyük kent çeperlerindeki belediyeleri ve güçlü oldukları bölgelerdeki taşra belediyelerini koruyabilmekteler.

Yerelden gelerek merkezi iktidarı fethetme örnekleri, kapitalist sistemin hakim sınıfı olan sermaye partilerinden yani sağdan gelmiştir. Paris belediye başkanlığından gelen Chirac'ın cumhurbaşkanlığına kadar tırmanması bunun bir örneğidir ama bu, Fransız siyasal sisteminin özgünlüğüyle de ilişkilidir. Fransa'da çeşitli siyasi konumları tek elde toplanabilmesi (hem belediye başkanı hem parti başkanı hem bakan/başbakan gibi) mümkün olabildiğinden, bu

tür örnekler istisnai değildir.

Bir siyasal İslam hareketinin metropol belediye başkanlığından gelerek cumhurbaşkanlığına kadar yükselme örneğini Ahmedinecad da İran'da vermişti. Buna karşılık, bir çevre ülkesinin laik cumhuriyet rejiminde, bir metropol belediye yönetiminin gelen kadroların merkezi iktidarı tümüyle ele geçirmesi ve İslamcı bir rejim inşasına koyulması sıradışı bir örnektir. 1994'te Refah Partisi'nin kılpayı kazandığı İstanbul Büyükşehir Belediyesi üzerinden 1995 genel seçimlerinden birinci parti olarak çıkabilmesi, dönemin belediye başkanının 2001'de kurulan AKP'nin yükselişinde oynadığı özel konum ve ülkenin 10 küsur yıllık kaderine hakim olacak bir politika-cıya dönüşmesi de sıradışıdır. Kuşkusuz, bu sürecin çalışmasında hegemon gücün tercihleri de önemsiz değildir.

Sosyal demokrasi, sosyalist programa sahip hareketlerden farklı olarak, kapitalist sistem içi bir harekettir. Bu niteliği nedeniyle sistemi içinden dönüştürmeye çalışır; sisteme daha fazla toplumsal içerik kazandırma-yı, kentsel alanın düzenlenmesinde daha demokratik, çevreye, doğaya daha saygılı programlar oluşturmaya yönelir, insan hak ve özgürlüklerine ve sosyal dayanışma

ağları kurmaya öncelik verir.

Sosyalist sol ve sosyal demokrat belediyecilik, uygulama programları te-giderek buluşmaktadır. Fransa gibi seçim sistemlerinde, sosyalist/komünist sosyal demokrat partiler arasında ittifakları da yaygın olarak oluşturu-r. Merkez ülkelerde sosyal demo-merkezi iktidarı yönetme fırsatları değildir. Ancak merkez ülkelerde demokrasinin neoliberal program-gaje olması ve sistemin küresel çık-sözcülüğünü yapmaya yönelmele-niyle, solda olmanın farkını vurgu-bu yapıların merkezi yönetimden ç-yönetimlerine düşmektedir.

Bu arada sağ belediyeciliğin de sosyal belediyecilik alanına el atr-belediyeciliğin sağ belediyecilikte-toplunun açıkça algılayabilmesini çabalarının önemini arttırmaktadır. ye açısından kentsel mekanın k-birlikinde giderek artan bir öneme-talaşmaya konu olması, sağ-sol be-likleri bazen benzeştirir bazen de y-farklarını büyütürken, sol belediye-kendini bu bağlamda yeniden sorğ-ve tanımlamasını zorunlu kılmakta. Direnişi'nin en azından bunu öğre-ması gerekir.